

Briuselis, 2019 10 31
COM(2019) 561 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**Kelių transporto priemonėms naudojamų benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybė
Europos Sąjungoje
(2017 ataskaitiniai metai)**

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Kelių transporto priemonėms naudojamų benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybė Europos Sąjungoje (2017 ataskaitiniai metai)

1. ĮVADAS

Pagal Direktyvos 98/70/EB¹ dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės (toliau – Degalų kokybės direktyva) 7a straipsnį ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/652, kuria nustatomi skaičiavimo metodai ir atskaitomybės reikalavimai pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/70/EB dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės² 5 straipsnį valstybės narės privalo kasmet teikti ataskaitas apie jų teritorijose naudojant patiektus degalus ir energiją išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) intensyvumą. Pradėjus taikyti Tarybos direktyvą (ES) 2015/652 ir ją perkėlus į nacionalinę teisę, šis įpareigojimas teikti ataskaitas pirmą kartą taikomas dėl 2017 ataskaitinių metų.

Be to, pagal Direktyvos 98/70/EB 8 straipsnio 3 dalį valstybės narės privalo teikti praėjusių kalendorinių metų nacionalinių degalų kokybės duomenų ataskaitas.

Šioje metinėje ataskaitoje apibendrinama valstybių narių pateikta su minėtais ataskaitų teikimo reikalavimais susijusi informacija. Ji pagrįsta 2017 m. duomenimis, kuriuos valstybės narės pateikė Europos aplinkos agentūrai (toliau – EAA).

2. DEGALŲ IR ĮVAIRIŲ RŪŠIŲ ENERGIJOS KIEKIS IR ŠESD INTENSIVUMAS PER VISĄ BŪVIO CIKLĄ

Degalų kokybės direktyvos 7a straipsniu kartu su Tarybos direktyva (ES) 2015/652 nustatyti ataskaitų teikimo reikalavimai, susiję su informacija apie:

- kelių transporto priemonėms ir ne keliais judančioms mašinoms (įskaitant vidaus vandenų laivus, kai šie yra ne jūroje), žemės bei miškų ūkio traktoriams ir pramoginiams laivams, kai šie yra ne jūroje, patiektą bendrą kiekvienos rūšies degalų ar energijos kiekį;
- degalų būvio ciklo metu išmetamą ŠESD kiekį energijos vienetui, įskaitant su biodegalų naudojimu susijusio numatomo kiekio, išmetamo dėl netiesioginio žemės naudojimo keitimo (toliau – ILUC, angl. ILUC – *indirect land use change*), preliminaras vidutines vertes³;
- žaliavas ir biodegalų gamybos būdą, naudojamą valstybių narių teritorijose tiekiamiems kiekvienos rūšies biodegalams gaminti.

Degalų kokybės direktyva valstybės narės įpareigojamos reikalauti, kad degalų tiekėjai iki 2020 m. gruodžio 31 d. bent 6 proc. sumažintų transporto degalų ŠESD intensyvumą per visą būvio ciklą, t. y. išmetamą ŠESD kiekį tiekiamų degalų ir energijos vienetui per visą būvio

¹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/70/EB dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 93/12/EEB, OL L 350, 1998 12 28.

² 2015 m. balandžio 20 d. Tarybos direktyva (ES) 2015/652, kuria nustatomi skaičiavimo metodai ir atskaitomybės reikalavimai pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/70/EB dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės, OL L 107, 2015 4 25.

³ 2015 m. rugsėjo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/1513, kuria iš dalies keičiama Direktyva 98/70/EB dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės ir Direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, OL L 239, 2015 9 15.

ciklą, palyginti su 2010 m. nustatyto 94,1 gCO_{2eq}/MJ kuro standartiniu baziniu lygiu⁴. Vertinant, kaip laikomasi reikalavimo pasiekti bent 6 proc. ŠESD kiekio sumažinimo tikslą, į dël ILUC išmetamą ŠESD kiekį neatsižvelgiama.

Atsižvelgiant į tai, kad 2017 m. yra pirmieji ataskaitų teikimo metai, ir į tai, kad daugelyje valstybių narių buvo uždelsta į nacionalinę teisę perkelti Tarybos direktyvą (ES) 2015/652, ši pirmoji ataskaita dël degalų ir įvairių rūšių energijos kiekio ir jų ŠESD intensyvumo per visą būvio ciklą dar nėra visiškai išsami. Atitinkamus duomenis tinkama forma iš viso pateikė 22 valstybės narės, taip pat Islandija ir Norvegija. Estija, Ispanija, Lenkija, Lietuva, Portugalija ir Rumunija pateikė ataskaitas dël degalų tiekėjų rinkai pateiktų degalų kokybės, bet ne dël jų taršos šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis intensyvumo⁵.

2.1. Išmestų ŠESD kiekis ir atotrūkis nuo 2020 m. tikslo

Remiantis pateiktais duomenimis, 2017 m. 22-ose ataskaitas pateikusiose valstybėse narėse pateiktų degalų ir energijos vidutinis ŠESD intensyvumas buvo 3,4 proc. mažesnis už 2010 m. bazinį lygį. Taip 2017 m. buvo sutaupyta 29 Mt (megatonų) anglies dioksido ekvivalento (CO_{2eq}).

Siekiant užtikrinti, kad iki 2020 m. būtų įvykdytas ŠESD kiekio sumažinimo bent 6 proc. tikslas, Degalų kokybės direktyvoje nurodoma, kad valstybės narės gali reikalauti, kad 2017 m. degalų tiekėjai įvykdytų tarpinį 4 proc. sumažinimo tikslą.

Pasiektą pažangą vertinant pagal šį tarpinį tikslą, galima teigti, kad, palyginti su 2010 m., 2017 m. 22-ų ataskaitas pateikusių valstybių narių ES degalų tiekėjai apskritai atsilieka nuo savo tikslo iki 2020 m. sumažinti transporto degalų ŠESD intensyvumą 6 proc. (1 pav.). Pažymėtina, kad nepranešta apie jokių ankstyvojo etapo teršalų išmetimo sumažinimą 2017 m. (toliau – UER, angl. UER – *upstream emission reductions*)⁶. Tikimasi, kad šių teršalų sumažinimo rodikliais bus prisidėta prie ŠESD kiekio sumažinimo tikslo 2020 metais, už kuriuos jie turi būti pateikti.

Degalų tiekėjų pasiekta pažanga valstybėse narėse labai skiriasi. 5-iose iš 22-ų ataskaitas pateikusių valstybių narių sumažinimo rodiklis buvo lygus 4 proc. arba didesnis, o Švedija buvo vienintelė valstybė narė, jau viršijusi 2020 m. 6 proc. sumažinimo tikslą. Todėl beveik visos valstybės narės turi nedelsdamos imtis papildomų veiksmų, kad 2020 m. tikslas būtų pasiektas.

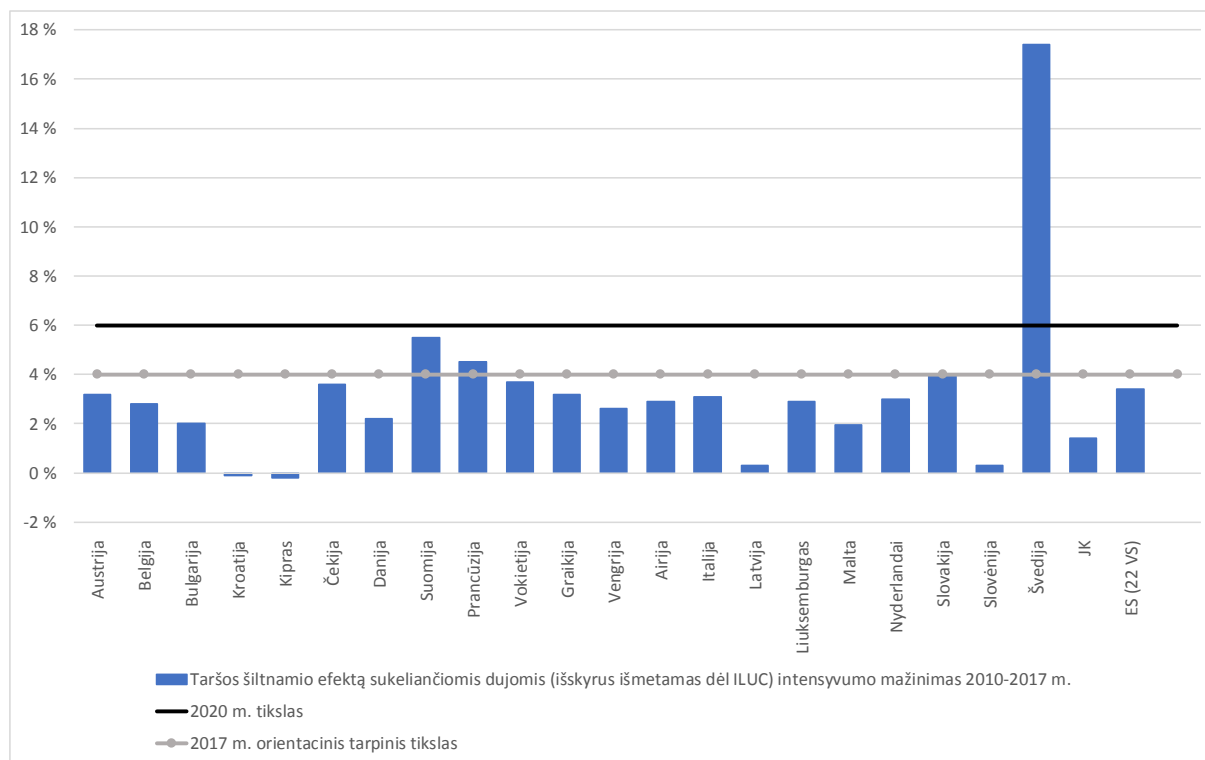
Atsižvelgiant į dël ILUC išmetamų teršalų kiekį⁷, vidutinis 2017 m. suvartotų degalų ŠESD intensyvumas buvo 2,3 proc. mažesnis nei 2010 m. Taip 2017 m. buvo sutaupyta kiek mažiau nei 20 Mt (megatonų) anglies dioksido ekvivalento (CO_{2eq}). Vertinant, kaip laikomasi tikslo sumažinti ŠESD kiekį bent 6 proc., į dël ILUC išmetamų teršalų kiekį neatsižvelgiama.

⁴ 2015 m. balandžio 20 d. Tarybos direktyva (ES) 2015/652, kuria nustatomi skaičiavimo metodai ir atskaitomybės reikalavimai pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/70/EB dël benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės, OL L 107, 2015 4 25.

⁵ Europos Komisija, siekdama užtikrinti deramą Tarybos direktyvos (ES) 2015/652 įgyvendinimą, toliau stebi, kad ji būtų tinkamai ir visapusiškai perkelta į nacionalinę teisę.

⁶ Ankstyvojo etapo teršalų išmetimas – visos išmetamos ŠESD, išsiskiriančios prieš pristatant žaliavas į perdirbimo įmonę, kurioje buvo pagaminti degalai.

⁷ Atliekant šį skaičiavimą, buvo įskaičiuotas su biodegalų naudojimu susijęs preliminarus numatomas kiekis, išmetamas dël netiesioginio žemės paskirties keitimo, kaip nurodyta Degalų kokybės direktyvos V priede.

Šaltinis: EAA

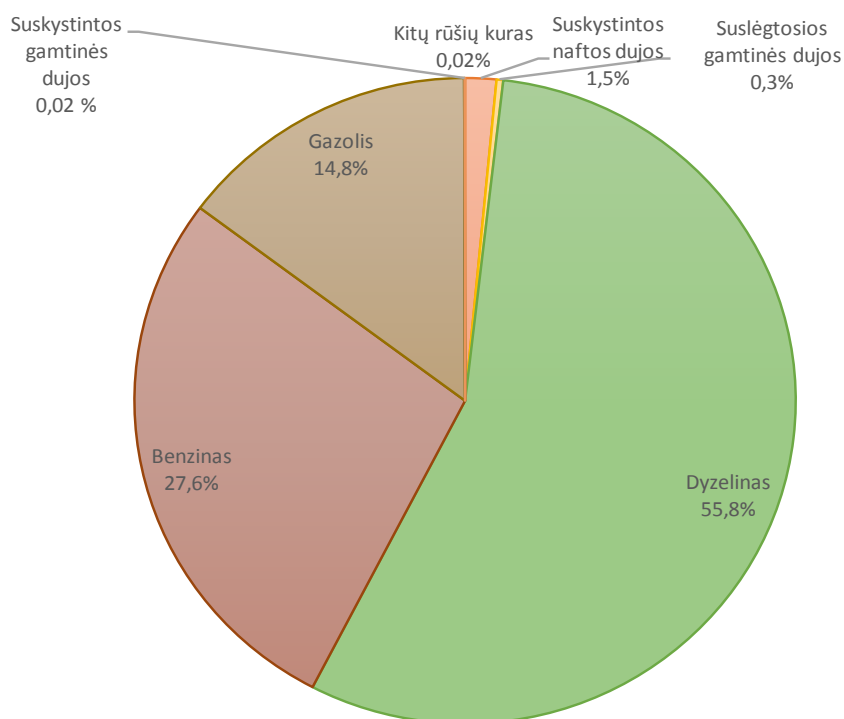
1 pav. 2010–2017 m. 22-ų ataskaitas pateikusių valstybių narių ES degalų tiekėjų pasiektas degalų ŠESD intensyvumas

2.2. Degalų tiekimas

Šiame skirsnyje pateikiami 22-ų ataskaitas pateikusių valstybių narių pirmą kartą pateikti duomenys apie visą kelių transporto priemonių ir ne keliais judančių mašinų naudojamą iškastinį kurą, biodegalus ir nebiologinės kilmės kurą, kuriems taikoma Degalų kokybės direktyva.

Visas patiektų degalų kiekis, apie kurį pranešta, sudarė 8 976 petadžaulius (PJ), kurių 95,5 proc. sudarė iškastinis kuras, o 4,5 proc. – biodegalai. 2017 m. nepranešta apie jokių iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintus nebiologinės kilmės degalus.

2017 m. iškastinis kuras, kurio patiekta daugiausiai, buvo dyzelinas (55,8 proc., 5 007 PJ), antroje vietoje buvo benzinas (27,6 proc., 2 474 PJ), trečioje – gazolis (14,8 proc., 1 324 PJ). Suskystintos naftos dujos ir suslėgtosios gamtinės dujos bendrai sudarė 1,8 proc. (167 PJ) šio kiekio.

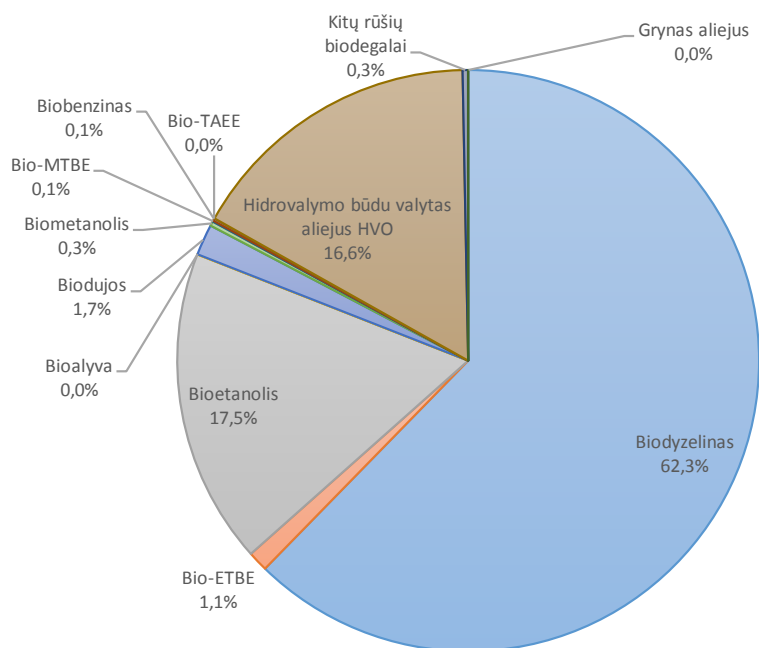

Šaltinis: EAA

2 pav. 2017 m. 22-ose ataskaitas pateikusiose valstybėse narėse patiektos iš iškastinio kuro pagamintos energijos procentinės dalys pagal degalų rūšį

2.3. Biodegalų suvartojimas

Kalbant apie biodegalų suvartojimą, 22-ose ataskaitas pateikusiose valstybėse narėse daugiausia suvartota biodyzelino (riebalų rūgščių metilesterio, RRME) (62,3 proc., 267 PJ), antroje vietoje buvo bioetanolis (17,5 proc., 75 PJ), trečioje – hidrovalymo būdu valytas aliejus (angl. HVO – *hydrotreated vegetable oil*; 16,6 proc.; 71 PJ). Bioetil-tret-butileterio (toliau – bio-ETBE) ir biodujų suvartota beveik 3 proc. (12 PJ). Visų kitų biodegalų suvartota kur kas mažiau (apie 1 proc.). Išsami informacija apie visų rūšių biodegalus ir jų gamybos būdus pateikta EAA techninėje ataskaitoje „Transporto degalų kokybė ir jų šiltnamio efektą sukeliančių dujų intensyvumas Europos Sąjungoje 2017 m.“.

Pastaba. ETBE: etil-tret-butileteris; MTBE: metil-tret-butileteris; TAEE: tret-amil-etileteris.

3 pav. 2017 m. 22-ose ataskaitas pateikusiose valstybėse narėse patiektos iš biodegalų pagamintos energijos procentinės dalys

2.4. Elektros energijos suvartojimas

Tik septynios valstybės narės pateikė duomenis apie elektra varomų transporto priemonių ir motociklų elektros energijos suvartojimą (iš viso 1,2 PJ). Kadangi degalų tiekėjai teikia šiuos duomenis savanoriškai, suvartotas elektros kiekis, apie kurį pranešta, buvo mažesnis už 2017 m. faktiškai suvartotą kiekį.

3. DEGALŲ KOKYBĖS EUROPOS SĄJUNGOJE 2017 M. DUOMENŲ APŽVALGA

Pagal Degalų kokybės direktyvos 8 straipsnį visos valstybės narės ir Islandija pateikė 2017 m. nacionalinių degalų kokybės duomenų ataskaitas.

Šiame skirsnyje pateikiami visų ES valstybių narių ataskaitose pateikti duomenys apie kelių transporto priemonėms naudojamo benzino ir dyzelino pardavimą ir šių degalų biologines sudedamąsias dalis. Jame nepateikiami duomenys apie kitų rūšių iškastinį kurą, kitus biodegalus ir nebiologinės kilmės degalus, taip pat apie ne keliais judančių mašinų naudojamus degalus.

3.1. Benzinas ir dyzelinas ir jų biologinės sudedamosios dalys

Europos Sąjungoje ir toliau daugiausia parduodama dyzelino: 72,3 proc. (270 668 mln. litrų) 2017 m. parduoto degalų kiekio sudarė dyzelinas, o 27,7 proc. – benziną (103 766 mln. litrų). Benzino 2017 m. parduota 2,9 proc. daugiau, o dyzelino parduota 5,2 proc. daugiau nei 2016 m. Apskritai, palyginti su 2016 m., benzino ir dyzelino parduota 4,6 proc. daugiau. Tai nulėmė transporto paklausos padidėjimas ir jo poveikis buvo didesnis nei pasiektas transporto priemonių parko efektyvumas..

Parduodama dyzelinių degalų dalis, palyginti su benzinu, auga daugelį metų: 2001 m. ji sudarė 55,6 proc. bendros pardavimo apimtys, o 2017 m. – 72,3 proc. Tai iš esmės atspindi dyzelinius degalus naudojančių transporto priemonių parko didėjimą tuo laikotarpiu Europoje. Nors 2007–2017 m. dyzelinių degalų pardavimo apimtys padidėjo beveik 9 proc., benzino pardavimo apimtys tuo pačiu 10-ies metų laikotarpiu sumažėjo 9 proc.

Dyzelinių degalų suvartojimas labai didelis daugumoje ES valstybių narių – jis viršija 60 proc. bendros parduotų degalų apimtys 23-ose valstybėse narėse (visose valstybėse narėse, išskyrus Graikiją, Kiprą, Maltą ir Nyderlandus; Rumunija nepateikė išsamios 2017 m. ataskaitos).

2017 m. daugiausia parduota tokio benzino, kurio tiriamuoju metodu nustatytas oktaninis skaičius (toliau – RON) – 95. Toks benzinas sudarė 85,7 proc. viso parduoto benzino kiekio; 8,3 proc. parduoto benzino buvo $95 \leq \text{RON} < 98$; 5,8 proc. – $\text{RON} \geq 98$. Benzino, kurio $\text{RON} = 91$, parduota labai mažai.

Viso ES parduodamo dyzelino sudėtyje yra biodyzelino, o 87,6 proc. parduodamo benzino sudėtyje yra bioetanolio. 2017 m. 71,9 proc. ES parduoto benzino sudėtyje etanolio buvo iki 5 proc. tūrio, o 15,7 proc. – iki 10 proc. 83,8 proc. viso parduoto dyzelino sudėtyje buvo iki 7 proc. RRME, o 16,2 proc. parduoto dyzelino RRME buvo daugiau.

3.2. Parduotų degalų atitiktis kokybės ribinėms vertėms

Apskritai degalų kokybė ES yra aukšta. Bulgarija, Malta ir Švedija patikrinusios degalus pranešė, kad visus reikalavimus atitinka ir benzinai, ir dyzelinas, devynios valstybės narės (Austrija, Bulgarija, Graikija, Lietuva, Malta, Nyderlandai, Slovėnija, Švedija ir Vengrija) patikrinusios degalus pranešė apie visapusišką benzino atitiktį reikalavimams, o septynios valstybės narės (Bulgarija, Kipras, Kroatija, Latvija, Malta, Suomija ir Švedija) – apie visapusišką dyzelino atitiktį reikalavimams. Viena valstybė narė (Belgija) pranešė, kad 2017 m. benzinui keliamų reikalavimų nesilaikyta daugiau nei 100 atvejų.

Apskritai paėmus, valstybių narių ataskaitose nurodyta, kad 2017 m. 496 atvejais nesilaikyta benzinui keliamų reikalavimų ir 141 atveju – dyzelinui keliamų reikalavimų. Dažniausiai su specifikacijomis nesutapę benzino parametrai buvo garų slėgis vasarą (13 valstybių narių), tiriamuoju metodu nustatytas oktaninis skaičius (RON) (devyniose valstybėse narėse) ir variklinis oktaninis skaičius (MON) (septyniose valstybėse narėse). Dažniausiai su specifikacijomis nesutapę dyzelino parametrai buvo RRME kiekis (12-oje valstybių narių) ir sieros kiekis sudėtyje (šešiose valstybėse narėse).

Visos valstybės narės aprašė veiksmus, kurių imtasi nustačius, kad ėminiai neatitinka reikalavimų. Pavyzdžiui, informuotos kompetentingos institucijos, pradėti tyrimai, skirtos nuobaudos ir baudos ir ėminiai paimti dar kartą. Nedaugeliu atveju nesiimta jokių priemonių, kai buvo nustatyta, kad reikalavimų neatitinkantys parametrai labai arti leistinų nuokrypio ribų.

Todėl šioje srityje Komisijai nereikėjo pradėti jokių naujų tyrimų.